

5. Киселева Е.Г. Формирование долгосрочных взаимоотношений стоматологов с детьми и родителями для профилактики и лечения стоматологических заболеваний: дис. ... д-ра мед. наук: 14.00.21 / Елена Генриховна Киселева. – М., 2006. – 281 с.
6. Лещенко Т. О. Мовленнєвий портрет сучасного лікаря (лінгвопрагматичний аспект) / Т. О. Лещенко, М. М. Жовнір // Актуальні питання суспільних наук та історії медицини. – 2018. – №1 (17). – С. 10-15.
7. Лісовий М.І. Формування професійного мовлення майбутніх медичних працівників у вищих медичних навчальних закладах: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / М.І. Лісовий. – Вінниця, 2006. – 16 с.
8. Особливості професійної взаємодії стоматологів / Ю.С.Устименко// Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. – 2016. – № 1 (11). – С. 365-377.
9. Формановская Н.И. Речевое общение: коммуникативно-прагматический подход / Н.И. Формановская. – М.: Русский язык, 2002. – 216 с.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ІНВЕСТУВАННЯ В ЗДОРОВ'Я ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Харченко Н.В., Костріков А.В.

Українська медична стоматологічна академія

Розглядається значення здоров'я людини, його вплив на економічний розвиток суспільства. Доведено, що вони тісно взаємопов'язані та взаємозалежні: не тільки економіка впливає на здоров'я населення, а й здоров'я населення впливає на економіку.

Ключові слова: здоров'я людини, суспільство, інвестиції в здоров'я, економічний ріст країни.

The importance of human health and its impact on the economic development of society are considered. They have been proven to be closely interconnected and interdependent: does not only the economy chander the health of the population, but also the health of the population chanders the economy.

Keywords: human health, society, investment in health, economic growth of the country.

Здоров'я населення, за сучасними уявленнями, є мірою соціально-культурного розвитку суспільства і якості життя. У звіті Світового банку про світовий розвиток (1993 р.) охорону здоров'я визначено як важливу сферу інвестицій для забезпечення загального економічного і соціального розвитку будь-якої країни. Фінансові вкладення в охорону здоров'я, за твердженням Світового банку, життєво важливі для економічного росту країни.

Здоров'я людини й економічний розвиток суспільства тісно взаємопов'язані та взаємозалежні: не тільки економіка впливає на здоров'я населення, а й здоров'я населення впливає на економіку. Цінність здоров'я для економіки дедалі більше зростає внаслідок зуженого відтворення населення, його старіння. Стан здоров'я громадян може або сприяти збільшенню виробничого потенціалу, або призвести до його деградації й руйнування. Здоров'я стосується найголовнішого елемента виробничих сил – самого виробника з його здібностями і навичками до праці, оскільки воно безпосередньо впливає на продуктивність праці.

Посилення уваги до питань охорони здоров'я в економіко-статистичному аспекті зумовлено стійкою тенденцією до зростання витрат на охорону здоров'я, яка спостерігається практично в усіх країнах незалежно від джерел фінансування галузі. Економічний раціоналізм має, передусім, узгоджуватися з медичним гуманізмом.

Сучасний етап соціально-економічного розвитку України характеризується несприятливими умовами для здоров'я населення. Кризові явища в економіці, розшарування суспільства за рівнем життя, соціальна нестабільність, несприятлива екологічна ситуація – усе це призвело до погіршення здоров'я населення. Протягом 90-х років минулого століття і перших двох десятиліть XXI століття в країні зросла смертність населення практично в усіх вікових групах і від усіх причин, зменшилася очікувана тривалість життя, зросла захворюваність і на неінфекційні, і на інфекційні хвороби. Спостерігається загрозливе зростання кількості таких недавно майже забутих інфекційних хвороб, як туберкульоз і сифіліс. Поряд зі старими проблемами виникли і нові загрози, як, наприклад, стрімке поширення ВІЛ-інфекції й наркоманії [1, с. 746].

Але, з іншого боку, зростають витрати на охорону здоров'я. Це зростання має стійку тенденцію і спостерігається практично в усіх країнах незалежно від джерел фінансування охорони здоров'я [2, с. 13-14].

Здоров'я безпосередньо пов'язане з такими складовими: економічна – «рівень життя», соціальна – «якість життя», соціально-психологічна – «стиль життя» і соціально-економічна – «спосіб життя», що охоплюють працю, відпочинок, фізичний і моральний розвиток людини, структуру споживання, матеріальну і духовну сторони життя й окремого індивіда, і суспільства в цілому [3, с. 12].

Якість життя набуває останнім часом великого значення у зв'язку з ростом можливостей сучасних медичних технологій [2, с. 25-26].

Міцне здоров'я сприяє соціальному розвитку й економічній продуктивності, а також політичній стабільності й безпеці. Інвестиції в здоров'я – це внесок у економіку й розвиток.

Саме здоровий працівник створить новий продукт, нову вартість, в якій будуть відтворені й матеріальні, і трудові витрати (витрати виробництва), та ще й створений доданий, додатковий продукт – додана вартість. Отже, капітал, вкладений у робочу силу, в її професійну підготовку (освіта), в її здоров'я забезпечує відтворення самої себе, створює продукт для подальшого розвитку й економіки, суспільства в цілому (додатковий продукт) [3, с. 7].

Здоров'я як економічна категорія нині входить до числа глобальних проблем людства. Значення здоров'я все більш явно виявляється в обговоренні питань про національне багатство (у тому числі й про національний дохід (НД)), трудовий потенціал і трудові ресурси, продуктивність праці та, зрештою, ефективності всієї системи громадського виробництва, економічної системи суспільства. Іншими словами, здоров'я – не просто благо, воно є одним із найважливіших економічних ресурсів суспільства.

Здоров'я (прямо чи опосередковано) впливає на найважливіші аспекти економічного життя суспільства. Сучасні економічні дослідження показали, що інвестиції в здоров'я приносять не тільки соціальний, а й суттєвий

економічний ефект. Всесвітній банк у 1993 р. визнав охорону здоров'я важливою сферою інвестицій для забезпечення економічного зростання країни.

Економічна діяльність здорового індивіда має забезпечувати його внесок у створення валового внутрішнього продукту (ВВП), національного доходу (НД) суспільства, а його нездоровий стан веде до втрат і ВВП, і НД. Проте здоров'я не може бути раз і на все життя дано людині, воно потребує постійного контролю, профілактики, лікувальних заходів, що пов'язано з витратами суспільства, сім'ї й індивіда, як об'єктивно необхідними витратами [3, с. 8].

Для усвідомлення значення розвитку ринку медичних послуг варто звернути увагу на економічні особливості цієї галузі: стан фізичного і психічного здоров'я населення, як і рівень освіти, можна вважати однією з необхідних умов сталого економічного зростання суспільства. Оптимальна ситуація в сфері охорони здоров'я, коли окремі громадяни зможуть споживати ті види медичних послуг, яким вони віддають перевагу, залежить від рівня і структури витрат на неї. Витрати, відповідно, мають бути узгоджені з наявними економічними можливостями країни [2, с. 747].

Особливістю медичної послуги як головного продукту медичного «виробництва» є те, що її створення і споживання об'єднані в єдиному процесі в часі й просторі. Результатом цього процесу є відновлення здоров'я (повне або часткове) і повернення споживача послуги до суспільно-корисної діяльності, тобто відновлення продуктивної сили людини – головного чинника економіки [3, с. 9].

Охорону здоров'я як невід'ємну частину єдиного господарсько-економічного комплексу, незалежно від соціально-політичної системи, в якій вона функціонує, слід захищати до економіко-соціальної сфери з акцентом на її найважливішу економічну роль, а здоров'я розглядати як повноправну економічну категорію поряд із валовим внутрішнім продуктом, національним доходом, прибутком, продуктивністю праці й іншими, що вимагає відповідної економічної уваги й інвестицій у нього суспільства і держави [3, с. 10].

Здоров'я – це надзвичайно важлива економічна і соціальна категорія, яку необхідно вивчати, оцінювати, відповідно фінансувати, щоб отримувати віддачу у вигляді зростання ВВП, НД, рівня і якості життя суспільства й людини. А економічна діяльність медичних установ, галузі охорони здоров'я виступає як процес виробництва й реалізації медичних послуг, спрямованих на збереження і зміцнення здоров'я [3, с. 13].

Список використаної літератури

1. Статистика ринків: підруч. для вищ. навч. закл. / ДАСОА Держкомстату України; наук. ред. Н.О. Парфенцевої. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2007. – 863 с.
2. Солоненко Н.Д. Економіка охорони здоров'я: навч. посіб. / Н.Д. Солоненко. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2014. – 408 с.
3. Економіка здравоохранения: методические разработки для преподавателей к проведению практического занятия по теме «Здоровье как экономическая и социальная категория» для подготовки студентов 6-х курсов по специальности 7.12010001 «Лечебное дело», 7.12010002, «Педиатрия», 7.12010003 «Медико-профилактическое дело» / сост. В.А. Огнев, В.И. Кравченко, И.А. Чухно. – Харьков : ХНМУ, 2017. – 16 с.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ДИТЯЧОЇ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ

Хміль О.В., Амосова Л.І., Каськова Л.Ф.

Українська медична стоматологічна академія

Висвітлено певний досвід оптимізації навчального процесу на кафедрі дитячої терапевтичної стоматології з профілактикою стоматологічних захворювань.

Ключові слова: навчальний процес, науково-дослідницька робота, індивідуальна робота, інноваційні технології.

The article highlights some experience in the optimizing of the educational process at the Department of Pediatric Therapeutic Dentistry with the prevention of dental diseases.

Keywords: educational process, research work, individual work, innovative technologies.

Навчання у вищому медичному навчальному закладі має свої особливості. Найбільш важливим критерієм якості й ефективності навчального процесу в наш час є повноцінне засвоєння теоретичних знань і основних практичних навичок, а також здатність студента до подальшої самоосвіти. Майбутній фахівець має розвинути в собі навички самостійної творчої наукової роботи, сформувавати коло своїх наукових інтересів, оволодіти методикою наукового пізнання, нормативами і науково-методичними принципами експериментальної й дослідницької діяльності, ознайомитися з передовим науковим досвідом тощо. Так відбувається формування майбутнього лікаря-стоматолога, який самостійно орієнтується у складних клінічних ситуаціях, бачить шляхи їх подолання або раціонального вирішення [6].

Сучасна медична освіта України потребує постійного оновлення методик практичної підготовки майбутнього лікаря з використанням і традиційних, й інноваційних технологій навчання [3].

На кафедрі дитячої терапевтичної стоматології з профілактикою стоматологічних захворювань приділяється багато уваги самостійній роботі студентів, наслідком якої стають засвоєння теоретичних знань, закріплення професійних умінь, оволодіння певними мануальними навичками. Уміння студентів проводити диференційовану діагностику, складати план обстеження і лікування, знати принципи невідкладної допомоги при негайних станах у стоматологічній клініці в дітей, а також проводити профілактичні заходи щодо основних стоматологічних захворювань у дитячих колективах і є безпосереднім результатом навчання. Але самостійна робота студентів набуває ефективності тільки тоді, коли вона спрямовується й координується викладачем і підкріплена достатнім навчаль-